

Nebel Mose Grauballemandens fundsted

Fælles mordskik i Europa?

Mærkelige lig som Grauballemandens er fundet i tørvemoser over hele Europa og fælles for ligene er, at de er mere end 2000 år gamle. De bærer alle på en grusom hemmelighed, de blev alle myrdet. Hundredvis er fundet i Nordeuropas moser.

Det ser ud til i alle tilfælde at være tale om ellers sunde og raske mennesker, ofte velplejede og det så ikke ud til at disse mennesker havde tilhørt en gruppe af trælle. Ofrene var typisk lagt nøgne tilrette i mosen, ikke blot smidt tilfældigt ud.

Den arkæologiske efterforskning har som en international drabsafdeling fundet frem til morderne. Disse mennesker faldt ikke i mosen ved et tilfælde, de blev myrdet, ofte med kraniebrud efter at være slået bevidstløs, mange havde en løkke om halsen efter hængning eller strangulering, nogle havde som Grauballemanden fået halsen skåret over. Mange af ligene kunne fremvise mange kvæstelser, - har der været tale om flere drabsmænd?

Livet på Grauballemandens tid

Man levede i et fællesskab, levede af naturen og på dens nåde. Klimaet var koldere end i dag. Mange af dagligdagens forhold var udenfor fællesskabets kontrol, man troede sig underlagt gudernes eller åndernes vold. Offergaver af stor værdi havde væsentlig betydning for jernalderfolket. Disse gaver blev lagt i moser, sumpe, kilder og floder. Mon moseligene var værdifulde offergaver? Hvorfor skulle man i kontakt med guderne?

Grauballemandens sidste måltid giver måske svaret.

Hans sidste måltid er blandt de mest analyserede fortidsmåltider nogen sinde. Sabine Karg, Saxo-instituttet, har gennem analyser fundet frem til, at Grauballemanden ser ud til at have nydt en suppe af opvarmet vand, tilsat groftmalet korn og lavet på vinterens sidste planter. Desuden var der både kul og en masse sand og urenheder i Grauballemandens mave, måske et tegn på, at man fejede alt spiseligt op fra gulvet. Var det et rituelt måltid? Var der trange kår? Var der hungersnød, så man måtte bede guderne om hjælp?

Andre fundne moselig har også spist et lignende måltid.

Hvorfor så brutale mord

Melanie Giles, arkæolog ved Manchester University og specialist i Nordeuropæiske moselig, har lavet undersøgelser, der viser, at på trods af, at den udvalgte lider en voldelig død, var der tale om en omhyggelig forberedt handling. Det kunne endda været et drab med mordvåben specielt fremstillet til lejligheden. Ofte var der tale om flere mordvåben og måske om flere drabsmænd.

Hvad skete der?

I følge Melanie Giles kunne et sandsynligt scenarie for disse moselig være således: Det var en kold vinter, der var mangel på mad, det havde været et barskt år at komme igennem. Måske havde der været ekstra stor dødelighed eller sygdomsfrekvens. Det krævede noget særligt at formilde guderne, ikke bare et almindeligt eller stort offer, men et offer af et værdifuldt menneske, - et sendebud, der kunne tale med guderne og påkalde deres hjælp.

En værdifuld mand for samfundet, måske en familiefar i sin bedste alder og en person af betydning i samfundet - måske én, der selv følte sig udvalgt til at udføre opgaven på samfundets vegne, - blev udset. Måske var det endog et ærefuldt hverv?

Den udvalgte forbereder sig, bliver i nogle tilfælde klargjort i form af trimning af hår og negle. Grauballemanden var dog ikke blevet barberet de sidste 2-3 uger inden begivenheden, men hans negle var velplejede, viser undersøgelser.

Den udvalgte tager på dagen afsked med hele landsbyen, men det er kun en mindre flok, der følger ham ud til mosen, hvor handlingen skal effektueres. I nogle tilfælde har man haft flere mordvåben med sig. Når man når mosen, bliver personen klædt af og derefter dræbt. For Grauballemandens vedkommende skete det med et dybt halssnit fra øre til øre.

Efter drabet bliver Grauballemanden forsigtigt båret 30 m ud i mosen, lagt ned i en grav i det kolde vand og dækket med tørv. Herfra skal han måske rejse til ånderne og tale med den eller dem.

Landsbyen håbede således, at dette store offer, der var et væsentligt tab for samfundet, kunne formilde ånderne og redde landsbyens fremtid, siger Giles.

Hvor er han nu?

Moseliget af Grauballemanden kan ses på Moesgård Museum, Århus. Et andet moselig, Tollundmanden, kan ses på Silkeborg Museum.

Videre information

www.grauballemanden.dk

Pauline Asingh:
Grauballemanden
- *portræt af et moselig*

Foto: Moesgård Museum

Om Grauballemandens fund og liv,
se de øvrige tavler.

Gjern Natur